

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-ל
אל

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אל

אל אָל אֵל, אָל וְאֵל הם דבר והיפוכו, אָל היינו שהוא פונה, מתפשט לדבר, וְאֵל שבהיפוך אותיות הוא לא זה שלילה, וא"כ הם דבר והיפוכו. ושרשי הדברים:

השורש של הצירוף של הא-ל יש בו שני הבחנות, ההבחנה הראשונה והשורשית - בכל האותיות בלשון הקודש יש את האות הפשוטה עצמה ויש את המילוי של האות, כאשר כותבים את האות אפשר לכתוב אותה כאות לעצמה א' ב' ג' וכן ע"ז הדרך, אבל כאשר הוגים את האות בפה מוכרחים להגות גם את המילוי של האות אל"ף, בי"ת, גימ"ל, כידוע.

ה'אל' שבאל"ף וה'אל' בסדר אלב"ם

וא"כ, האותיות א'-ל' הם תחילת המילוי של הא' שזה האל שבאל"ף, זהו שורש הא'-ל' שנמצא במילוי של האות א' עצמה. זה פנים אחד לשורש הא'-ל'.

הפנים השניות לא'-ל', מנין האותיות כידוע הוא כ"ב אותיות, ובסדר האותיות יש כמה וכמה אופנים איך מסדרים את האותיות, וצורת סדר האותיות בשורשם הם בצירופים של ב' אותיות, איזה, איך וכיצד מצרפים את האותיות, בזה יש כמה וכמה דוגמאות וחלקם מסודרים בגמ' בשבת בדף ק"ד בסוגיא של 'אתו דרדקי לבי מדרשא' ואחד מהם, כמו שמבואר שם בגמ', זה צירוף של הא'-ל' ב'-מ', אלב"ם-גנ"ס וכן ע"ז הדרך.

וא"כ צירוף הא'-ל' זה השורש של אחד מסדרי הצירופים של ב' אותיות, שאחרי הא'-ל' בא הב'-מ', ג'-נ', ד'-ס' וכן ע"ז הדרך.

ועומק המהות של הצירוף הוא - חוצים את האותיות לשנים, מחלקים את הכ"ב אותיות ל"א ו"א, והאות הי"א שבמחצית הראשונה היא האות כ', והאות ל' היא כבר תחילת הי"א השניים, וא"כ, עד החצי הראשון נמצא א'-כ', ומהחצי השני נמצא ה'.

והרי שצירוף של א'-ל' הוא צירוף של האות הראשונה שבמחצית הראשונה עם האות הראשונה שבמחצית השניה של האותיות, זה תפיסת הצירוף של הא'-ל'.

העולה בידינו מה שנתבאר, אופן אחד של הא'-ל' הוא באל"ף עצמה שבמילוי שלה יש בחלקו הראשון את הא'-ל', והאופן השני של הצירוף של הא'-ל' הוא נובע מהמהלך של האות הראשון שבמחצית הראשונה שמצטרפת לאות הראשונה שבחציים השני של מהלך האותיות.

מדרגת התפשטות שבאותיות ומדרגת חזרתם לשורשם

ובהבנה הבהירה - וגם בזה יש כמה פנים, ונתחיל בעזר השם את הסוגיא - כידוע עד מאד האותיות נקראות אותיות מלשון אָתָה ובא, כל' הפסוק "ואתה מרבבות קודש" שבחינת האותיות הם דבר הנמשך והמתפשט, ולכן המילה אות מתחילה באות א' ונמשכת מכח הו' הממשיכה עד האות ת', זה שם אות, ומצד הבחינה הזו של האות - האותיות א'-ל' בניקוד אָל היינו שהוא פונה ל-דבר, ולכן צירוף הא'-ל' הם האותיות הראשונות מהמילוי של האות אל"ף, שהא' היא תחילת האותיות

באותיות של תורה שבעל פה, באותיות שבכתב תחילת כל כתיבה היא ב' כידוע בבחינה זו שכאשר כותבים מתחילים בנקודה ונקודה היא בחינת ה', משא"כ באותיות של תורה שבע"פ מתחילים מהאות א' בבחינת מה שמצינו בעשרת הדברות שתחילתם היתה בע"פ ותחילתם מהא' שב'אנכי'. ומ"מ התפיסה של האל"ף במילוי היא במה שהיא פונה לזולתו, וכמו שהגמ' דורשת שם בשבת קודם לכן אל"ף בית - אלף בינה, "אאלפך חכמה" - "אאלפך בינה", זה האל"ף המתפשטת ומקום התפשטותה הוא עד מקום האחרית שזה בחנית א'-ו'-ת' כמו שנוכר שזה אות, אבל התפיסה של הא'-ל' זה האל שפונה אל זולתו ומתפשט אליו שזה מהות האות כמו שנתבאר בבחינת אַתָּה - המשכה.

אבל המהלך השני הוא מהלך בדיוק הפוך, ומצד כך יש מהלך של האותיות שהם חוזרות בחזרה לשורשם והם נכללות בשורשם, כל דבר ודבר בבריאה הוא מתפשט וחוזר לאחור מכן, והדוגמא הבהירה לכך זהו הסוגיא בכבא בתרא בדף כ"ה ע"א "המלאכים ממקום שמשלתחין שם מחזירים שליחותן" כלומר, יש את הדבר בהתפשטותו ויש את מקום חזרתו שהוא חוזר בחזרה למקורו, לשורשו, וזהו תפיסת האותיות - מחד האותיות הם בבחינת 'אתה' מרבבות קודש", המשכה, התפשטות מן המקור מריש דרגין ועד סוף דרגין, אבל מאידך האותיות מתגלה בהם האופן של אותיות שחוזרות בחזרה לשורשם.

עומק ה'תא' שבארמית בהקבלה ל'בא' בלשון"ק

זה המושג שנקרא בלשון הגמרא 'תא' - 'תא שמע', שתרגומו הוא - בוא ותשמע, מה ההבדל בין בא בלשון הקודש לתא בלשון ארמית? - כמובן בא הוא היפך האב שהוא הכח המוליד שתחילת ההתפשטות שבאותיות זה א'-ב', ההיפך של הדבר זה הבא ב'-א' הב' חוזרת בחזרה לשורשה בא', היפך של האב, ובלשון ארמית שבה מתגלה עיקר ההתפשטות עד הסיפא של הדבר מא' ועד ת', שם מתגלה בהיפך הדבר 'תא' ת'-א', כלומר חזרה מהסיפא עד הרישא, מהת' עד הא', זוהי ההבחנה שנקראת 'תא'.

וא"כ בעומק בא ותא הם היינו הך, רק שזה ההתפשטות בנקודת ההתחלה שחוזרת בחזרה לשורשה בתחילתה מא'-ב' לב'-א' ו'תא' זה ההתפשטות מראשית לאחרית שחוזרת מאחרית לראשית, זה חוזר מהת' שהוא סופם של האותיות, בחזרה לראשית האותיות הא' כמו שנתבאר.

והרי שבפנימיות האותיות, הם בנויות במהלך של התפשטות, וחזרה.

זה בעצם התפיסה של הסוגיא שבה אנחנו עוסקים עכשיו, סוגיית הא'-ל':

מצד אחד הא'-ל', יש לו את המהלך של האל, של ההתפשטות וכמו שהוזכר שזה ראשית המילוי של האות אל"ף עצמה.

אבל מאידך המהלך הנוסף שמתגלה בא'-ל' הוא, שבדיוק באותם אותיות מצטייר בהם הצד ההפוך שבמקום אל זה הופך להיות אל, לשון של שלילה, ובהיפוך האותיות זה הופך להיות לא, כלומר

שבלא הל' חוזרת בחזרה למהלכי הא', זה עומק המהלך ההפוך שבא'-ל' בבחינת 'תא שמע', שחוזר בחזרה למקורו, לשורשו, לתחילת הוויתו. זה הצירוף של הא'-ל'.

מהות ה'אל' וה'בס' שבסדר אלב"ם

ולהבין מצד כך עמוק, בלשון קצרה ממש, יש את הסוגיא שם בשבת דף ק"ד אבל בלשון אחר, כאשר נתגלה הא'-ל' מצד נקודת התפשטות שזה בבחינת 'אלף - בינה', 'אאלפך חכמה - אאלפך בינה' זהו הא'-ל' המתפשט, ושורש הדבר הוא ב'איסתכל באורייתא וברא עלמא' שמצד כך נצטוינו "ודברת בם - ולא בדברים בטלים" כלומר שיהא דביקותנו לא רק ב'ברא עלמא' אלא בשורש ה'איסתכל באורייתא' שזהו השורש של ה'ברא עלמא' של 'ויאמר-ויעש' שמכח ה"דבר ה'" שהקב"ה 'היה קורא בתורה' [= שזה ה'איסתכל דאורייתא'] ומכח כך הוא ברא את עולמו.

זה השורש לכך שבסדר אלב"ם שהוזכר, אחרי האותיות אל באים האותיות בם - כלומר שנעשה מכח האל המתפשט בבחינת 'אאלפך חכמה - אאלפך בינה' נעשה הציווי של 'ודברת בם', וכמובן אם האדם מדבר בם מכח כך זה ממשיך [בסדר אלב"ם] לגן שזה מגיע לגן עדן כמו שמבואר שם בגמ', ועוד.

ה'יש וה'כת' שבסדר אלב"ם

אבל הצירוף היסודי שמגיע כאשר מצרפים את האותיות באופן הזה בסדר אלב"ם מתגלה בהמשך האותיות, האות העשירי שבי"א אותיות הראשונות היא י' והאות העשירית שבי"א האחרונים זה ש', זה ההבחנה של היש, זהו 'החכמה מאין תמצא', היא יוצאת מה'אין' והיא עצמה בבחינת ה'יש האמיתי' המתגלה, שמכח ה'יש האמיתי' מתגלה אור חכמת התורה הקדושה.

וזה ההתפשטות של 'איסתכל באורייתא וברא עלמא', הקב"ה ברא את עולמו מכח ה'איסתכל באורייתא' שזה האל-בם בבחינת 'ודברת בם' ומכח כך מתגלה 'איסתכל באורייתא וברא עלמא' - מתגלה היש המשתלשל, "נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתוננים" - לגלות את היש' לתתא, זה מהלכי הא-ל ב-ם כפי שהוזכר, בסיפא של המהלך שזה היש'.

אבל מאידך, אחרי היש יש את המהלך של הכ'-ת' שזה השורש של המילה תוך-תך, שהיא נקודת האמצע שבדבר, זה בעצם הסיום של הצירוף של האלב"ם, ובמהלכי הכ' והת', בשורש תך שהוא שורש המילה תוך, מתגלה נקודת האמצע, מתגלה המהלך של הלעתיד לבוא כדברי הגמ' הידועים עד מאד בסיפא של מסכת תענית - "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים וכולם מראים באצבע ואמרי זה ה' קוינו לו ויושיענו", זה מהלך ה'תוך' שמתגלה בבריאה, הגילוי אלוקות שמתגלה במעמקי מציאות הבריאה זה שורש הצירוף של האל שהיא נקודת ההתפשטות שמתגלה מכח נקודת המרכז - התוך - שממנה מתפשט הכל.

עומק הצירוף של האל והאל

אבל בעומק כפי שחודד - זה צד אחד של הדברים, שזה ההתפשטות מהמקור שהדבר מתפשט עד הסיפא של המדרגות.

אבל מאידך מהלכי הא'-ל' הוא מהלך של אַל, הוא מהלך של לא, הוא שולל את הדברים, ומצד כך זה חזרת הדבר לנקודת התחלתו, ובדרך רמז אל"ף-למז"ד שזה א'-ל' במילוי עולה בגימטריא קפ"ה - הקף מלשון של להקיף את הדבר שזה צורת המעגל שבעיגול נקודת ראשיתו נעוצה בסופו - 'נעוץ סופן בתחילתו ותחילתו בסופן' כלשון חז"ל כידוע, שנעשה ההקף השלם שהדבר חוזר בחזרה למקור היותו.

ובפנים הללו א"כ - האַל-אַל, זה גופא מתגלה שמה שהיה אַל זה לא שהוא מתפשט אַל דבר אחר אלא הוא חוזר בחזרה אַל מקורו, זה האַל של ההתפשטות שמתגלה מכח נעוץ סופן בתחילתו ותחילתו בסופן, וא"כ תנועת ההתפשטות של האַל היא שהוא מתנועע אל המקום שממנו הוא יצא, כאן מונח בעצם המעמקים של האַל והאַל-לא שמצטרפים יחד אהדדי.

ובדרך רמז אם אנחנו מצרפים יחד את הדבר והיפוכו, את האַל והלא עולה בידינו ס"ב שזה בבחינת סבו ציון והקיפוח שזהו סב מלשון סיבוב.

וא"כ המילוי של הא'-ל' הוא בגימטריא הקף וההכפלה של ה-אל הוא סב, כלומר שנעשה הקף של הדברים שהדברים חוזרים בחזרה לשורשם, למקור היותם, לתחילת היותם כפי שהם.

שורש קביעות האותיות ב'ברא עלמא' - בלוחות

ולפי"ז להבין עמוק - יש שני מהלכים יסודיים עד למאד במהלכי האותיות ולפי"ז במהלכי פנימיות הבריאה כידוע.

שורש האותיות שמתגלים בתוך העולם - בשורש השורשים קודם שנברא העולם, התורה היתה כתובה אש שחורה ע"ג אש לבנה כלשון חז"ל כידוע - אבל כאשר זה משתלשל לתתא ב'ברא עלמא' שורש האותיות הם האותיות שהיו חקוקים בלוחות, שמה שהם חקוקים בלוחות זה ה'קביעא וקיימא' שלהם כאן בעולם, "איסתכל באורייתא וברא עלמא" זה לא רק שהוא הסתכל באורייתא ועי"כ 'ברא עלמא' שנעשה עולם, אלא האותיות של התורה גופא מצטרפים ל'ברא עלמא' בפועל ממש, ואיפה צירופם של האותיות בפועל ממש ב'עלמא'? - זהו בבחינת הלוחות ובהרחבה זהו כתיבת ספר תורה, כתיבת האותיות היא החקיקה שתמיד נהיה מחוברים ל'איסתכל באורייתא'.

ואמנם בתורה שבעל פה אין בחינה של 'איסתכל' אבל בתורה שבכתב יש את הדין ש'דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה' כלשון הגמ' בגיטין כידוע, כלומר שצריך להסתכל בתורה שבכתב ומשם לראות את האותיות, ע"י כך מצטרפים ל'איסתכל באורייתא וברא עלמא', זה חקיקת האותיות בלוחות בשורש, ובהתפשטות בכל ספר תורה שנצטוונו לכתוב ספר תורה.

עומק ה'אותיות פורחות באויר' - בחזרה לשורשם

אבל בעומק יותר - הרי לוחות ראשונות לא נתקיימו אלא נשתברו, וכלשון חז"ל כידוע מאד שכאשר הלוחות נשתברו "אותיות פורחות באויר", וודאי, המהלך הפשוט הוא ששבירת הלוחות הוא שורש כל הקלקולים כולם, אמת הדבר, אבל צד פנימי שמונח בשבירת הלוחות - כאשר האותיות פורחות באויר - בנוסח היותר פשוט, הם ממשיכות תמיד לפרוח באויר, אבל בעומק יותר מה שהם פורחות באויר כלומר, הם חוזרים בחזרה למקור שורשם, למקור היותם, הם 'פורחים באויר' ללעילא לחזור למקום היותם.

כאשר האותיות היו חקוקות בלוחות גדר הדבר הוא שהלוחות החזיקו את האותיות שלא יפרדו ויעלו בחזרה למקור שורשם, אבל כאשר נשתברו הלוחות א"כ האותיות חוזרות בחזרה לשורשם.

והרי גם כאשר הלוחות היו קיימים כלשון חז"ל "מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים" - ההגדרה הפשוטה בדברי חז"ל ש'בנס היו עומדים' כלומר, על אף שלא היה להם על מה שיסמוכו אפילו הכי הם עמדו שם באויר, אבל העומק יותר בדברי חז"ל הוא כך - שכיון שטבע נטייתם של האותיות הוא לחזור בחזרה לשורשם א"כ לולי הנס הם לא היו נופלים אלא לולי הנס הם היו חוזרים לשורשם, זהו ה'בנס היו עומדים', הנס הוא שהם לא חזרו לשורשם, ולא שהנס הוא שהם עמדו ולא נפלו לתתא, טבע חפץ שאדם מניח אותו באויר שהוא נופל לתתא, אבל אותיות אם מניחים אותם באויר ואין להם על מה שיסמוכו הם חוזרים לשורשם, זהו "בנס היו עומדים" שעל אף שהלוחות עצמם לא החזיקו את אותם אותיות אבל האותיות האלה היה להם מציאות של קיום בלוחות, זהו 'מ' וס' שבלוחות בנס היו עומדים'.

אבל מ"מ א"כ, כאשר היה מציאות של שבירת הלוחות, הקלקול הוא מצד השבירה של הלוחות ולא מצד האותיות עצמם, והתנועה שהתגלתה באותיות זהו מעצם טבעם לחזור לשורשם, והלוחות שנשתברו זה בבחינת 'בורא עולמות ומחריבן' ששורש ה'בונה עולמות ומחריבן' מכח ה'איסתכל באורייתא וברא עלמא' התגלה בלוחות עצמם ששבירת הלוחות זה 'המחריבן', אבל כל זה בלוחות עצמם אבל באותיות לא התגלה מציאות השבירה כפשוטו, ה'נשתברו הלוחות' לא חל באותיות אלא האותיות שפורחות באויר הם חוזרים למקום היותם, הם חוזרים למקור אצילותם, והחלק הזה שבאותיות יש בו גם צד של מעלה.

זה המהלך של האותיות מצד האל כפי שנתבאר.

כח הא'-ל' דקדושה וכח הא'-ל' שב"אלה אלהיך ישראל"

ולפי"ז נבין עכשיו את העומק - הרי הלוחות שנשתברו זהו מכח שבני ישראל עשו את העגל, ועל העגל הרי הם אמרו "אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים", 'אלה' דייקא, יש את כח הא'-ל' דתיקון שבקדושה שזה האותיות שנאמרו בתורה "בראשית ברא אלקים", האות העשירית והאות האחת-עשרה בתורה הם א-ל של שם אלקים דקדושה, זהו ה'בראשית ברא אלקים' מציאות הקיום של הבריאה.

ומצד כך ה'בראשית' של תחילת הבריאה זה הא-ל שב'ברא אלקים' שזה מקום ההמשכה של השפע המגיע מלעילא לתתא ע"י האותיות המתפשטים.

אבל כאשר נעשה צד של הקלקול של שבירת הלוחות שכפי שנתבאר נתהפך הסדר של ה-אָל ונעשה - או ע"י שינוי צירוף הנקודות ל-אָל, או בשינוי צירוף סדר האותיות ונעשה לא, וע"י כן האותיות חוזרות בחזרה לשרשם, זה גופא ההפיכה שנעשה מכח כך שהם אמרו 'אלה אלהיך ישראל' - 'אלה' אל-ה, 'אלהיך' הא-ל הראשונים שאלהים דקלקול, זה הגילוי שע"י ה'אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'.

עליה ממצרים מצד התיקון ולהיפך

ולהבין עמוק, מהו ה'העלוך מארץ מצרים' - הלשון של עליה זהו לשון של תנועה שהכל עולה מתתא לעילא, זוהי תנועת העליה ממצרים, הרי לגבי יציאת מצרים נאמר בקראי שני לשונות, נאמר לשון של יציאה - 'בצאתם ממצרים' וכן ע"ז הדרך, ונאמר לשון של עליה, וזה מכח שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות כולם ומצרים נמוכה ועולים ממצרים לארץ ישראל, זו ההבנה הפשוטה, אבל בעומק יותר, כאשר מתגלה העליה ממצרים לארץ ישראל, ביציאת מצרים מתגלה התפיסה שהדברים עולים ללעילא.

וכמו שכבר הוזכר, היה במצרים 'אותות ומופתים באדמת בני חם' שזה האותיות שהיו שם באופן של אותות, אלא שכאשר הם ירדו למצרים במקום שזה יתגלה כאותיות זה התגלה כאותות מלשון מופתים, אבל כאשר הם יצאו ממצרים, אותם עשר מכות הפכו להיות במקום אותות לאותיות, הם עלו בחזרה ונתעלו למקורם, נתעלו לשורשם.

וזה האותיות של עשרת הדיברות כמו שהקבילו חז"ל כידוע עד מאד את עשרת הדיברות שהם כנגד עשרת המכות [- זה מתתא לעילא וזה מלעילא לתתא לפי רוב השיטות], אבל מ"מ הם מקבילים יחד אהדדי, כאן מונח עומק העליה של האותות - האותיות שעולות מתתא לעילא ביציאת מצרים. והעליה הזו ממצרים שהאותיות עצמם הם אלו העולים ממצרים, ע"י ה'אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים' הם גרמו שמצד הקלקול האותיות יחזרו בחזרה לשורשם ולא יהיה בהם אופן שיתגלה שהם יורדים ונהיים חקוקים בלוחות, כאשר הם אומרים 'אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים' - הם מעלים את האָל באופן דקלקול.

זה האופן שמתגלה שכאשר הם יצאו ממצרים יצא עמם העבודה זרה של בעל צפון ששאר האלהים אחרים הרי נתבטלו ובעל צפון יצא עמהם - ובדקות כלומר - הם פגשו את בעל צפון שהיה בחוץ מכח הקלקול של האלהים אחרים שהיה עמהם שזה השורש של פסל מיכה שנקרא מיכה מלשון של מך משום שהוא נתמעך בבנין שהוא אופן של קלקול.

עומק הדבר שיוצא עמהם אלהים אחרים כשהם יוצאים ממצרים זהו כאשר יש את מציאות הדבר שהאָל נעשה בו אופן דקלקול.

כח הא'-ל' שבעשרת הדיברות

מצד הקדושה נאמר 'אנכי הוי"ה אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' לא יהיה לך אלהים אחרים על פני ה'לא' של ה'לא יהיה' שולל מצד כך, את האלהים אחרים, זהו ה'לא יהיה לך אלהים אחרים', שה'לא' דייקא משבית את ה'אל' של האלהים אחרים, דבר והיפוכו לבטל את הכח דקלקול.

אבל כאשר צד דקלקול שיצאו ממצרים עם פסל מיכה והם פגשו את בעל צפון שלא התבטל כמו שאר ה'עבודה זרה' אלא עדיין היה לו מציאות של קיום וחנו לפניו, מכח כך הצירוף של ה-אָל של העליה לא נתקן בשלימותו, וכמו שנתבאר, הוא העומק שגרם לידי כך שהאותיות של הלוחות חזרו בחזרה לשורשם.

וזה הרי רמוז להדיא, דיברה ראשונה מתחילה בא', 'אנכי', דיברה שניה מתחילה בל', 'לא יהי', אלו הם שתי הדיברות הראשונות שעליהם נאמר 'אחת דיבר אלקים שתיים זו שמעתי', שמכח ה"אחת דיבר אלקים" מתגלה המהלך של ה-אָל דתיקון, אבל "שתיים זו שמעתי" - ומכח כך הא-ל יכולים להתהפך לשני הצדדים, זהו ה'שתיים זו שמעתי' לצרף את הא' של ה'אנכי' עם ה'ל' של ה'לא יהיה לך' ונעשה 'שתיים זו שמעתי', ונעשה ח"ו אופן דקלקול של שורש ל'אלה אלהיך ישראל' שעולה מתתא לעילא ומכח כך האותיות פורחות באויר וחוזרים בחזרה לשורשם.

וכאשר האותיות חוזרות בחזרה לשורשם, א"כ הדברי תורה נעלמים, שהרי האותיות שהיו חקוקים בלוחות הם העשרת הדיברות, ועשרת הדיברות שנחקקו בלוחות ובפרט בלוחות השניות שכבר באו אחרי מהלך השבירה שקדם לכך בלוחות הראשונות.

שורש ה'ודברת במ' במ"ב מסעות שבמדבר - מקום קבלת התורה

לכן נצטוינו במצות עסק התורה של 'ודברת במ' וכדרשת חז"ל כידוע - 'בם ולא בדברים בטלים', אבל מה עומק הדבר שמטבע הלשון שנאמר ביחס לעסק התורה זהו 'ודברת במ' - אז ודאי, כפשוטו כיון שהתורה ניתנה במדבר ובמדבר עם ישראל הלכו מ"ב מסעות ודייקא התורה ניתנה במדבר שהוא מקום המ"ב מסעות, ולכן נאמר בדברי תורה 'ודברת במ' כנגד המ"ב מסעות שהיה במקום קבלת התורה במדבר כלומר שזה מדרגת קבלת התורה, ולכן גם במצות תלמוד תורה נאמר 'ובלכתך בדרך', מאיפה שורש הדבר שנאמר דוקא ה'ובלכתך בדרך' - אז כפשוטו מחמת שמצות תלמוד תורה היא בכל זמן וזה גופא הרבותא שגם 'בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך' צריך לעסוק בתורה, אבל בעומק 'ובלכתך בדרך' הוא מכח שהתורה ניתנה במהלכי דרך, היא ניתנה במקום המ"ב מסעות, זה 'ודברת במ' בשבתך בביתך ובלכתך בדרך' כי זה זמן קבלת התורה, [ובעומק זה גם ה'ובשכבך ובקומך', שהרי בשעה שניתנה התורה עם ישראל לא נתעוררו וקמו אלא שכבו במקום לקום, ולכן נאמר 'ובשכבך ובקומך' אבל זה לא עיקר סוגייתנו השתא רק השלמנו את כל ההקבלה לזמן קבלת התורה כסדר מה שנכתב בפסוק].

ה'בם' שב'ודברת במ' שאחר ה'אל' - הבית קיבול לקיום האותיות

אבל מ"מ בעומק יותר, מה שנצטוינו במצות דברי תורה בלשון של 'ודברת בם', כי לולי שמעוררים את ה'ודברת בם' - א"כ מצד כך שהבם הוא אחר האל בסדר אלב"ם כמו שהוזכרו דברי הגמ' בשבת בדף ק"ד. - לולי ה'בם', האל יכול לחזור ולהתפך לאל וללא, ואז יתעורר שבירת הלוחות שהאותיות פורחות באויר, ולכן על מנת להפקיע את אותו עומק של שבירה שלא יהיה 'אותיות פורחות באויר' שיחזרו בחזרה לשורשם, לצורך כך ניתנה עומק המצוה של 'ודברת בם' שהם אחרי האותיות אל, וע"י שאנחנו עוסקים בתורה ומדברים בדברי תורה, נעשה קיבול לאותיות שהם יכולים להתקיים, מכח כך אין מציאות שהאותיות פורחות בחזרה לשורשם.

כח קיום האותיות אחר השבירה מכח ה'על-פה'

ובלשון אחרת והיינו הך - כאשר האותיות היו חקוקים בלוחות - הלוחות יכלו לקיימם, וכאשר נשתברו הלוחות ועשרת הדברות הפכו להיות מתורה שבכתב לתורה שבעל פה שזה בחינת 'אותיות פורחות' שאינם בכתב לפנינו אלא בעל-פה, א"כ אין עכשיו לוחות שמקיימים לגמרי את האותיות, ולכן נצטוינו שה'על-פה' עצמו יהיה בו 'ודברת בם', שגם מכח ה'על-פה' יהיה קיום לאותיות כאן בהאי עלמא והם לא האותיות האלה שפורחות באויר, זה עומק המדרגה של 'ודברת בם'.

אבל בעומק עוד יותר - הרי הקיום של 'ודברת בם' הוא באופן של עסק האדם בדברי תורה עד כדי 'לא פסיק פומיה מגירסא' והדוגמא הבהירה לכך זה הגמ' הידועה בשבת בסוגיא בבמה מדליקין במעשה שהיה עם דוד שמלאך המות רצה להורגו ודוד היה עוסק כסדר בתורה בלא הפסקה - כל המעשה המבואר שם עד שמכח ראש האילן הוא הפסיק מתורתו ונסתלק.

אבל העומק שבדבר הוא כך - הרי כאשר הלוחות משתברים א"כ, הכתב איננו יכול להתקיים, ומכח מה הקיום של הדברי תורה - מכח מציאות ה'בעל-פה', והרי כדברי הגמ' כידוע [בסוגיא בתחילת ע"ז ועוד] לחד מ"ד, שאלמלא נשתברו הלוחות לא היה מיתה בעולם בישראל וע"י שבירת הלוחות חזר הא"כן כאדם תמותון, אבל מ"מ א"כ, הרי בשעה שהאדם מת, הכתב כבר אינו קיים אבל אז גם הדיבור מפסיק וא"כ כבר אין קיום כלל למציאות האותיות.

קביעות האותיות, באדם בחקיקתם בלב וקביעות האותיות שמכח דיבור

כאשר האדם חי מצד התיקון, ע"ז נאמר "כתבם על לוח לבך", הדברי תורה חקוקים בלב האדם, ומעין כך התגלה אצל אהרן הכהן שהאותיות היו חקוקים על לבו באורים ותומים שנמצאים בחושן, אבל יש אופן נוסף שכשהוא עוסק בתורה האותיות קבועים בו מכח ה'ודברת בם', ובשעה שהוא מת א"כ מסתלקת הכתיבה שהיתה בלב - 'החי יתן אל לבו' אבל אצל המת, מסתלק ממנו הכתב שבלב, שזה בחינה של לב שבור שהלב משתבר מעין שבירת הלוחות, וכן מפסיק מציאות הדיבור שהוא מדבר בדברי תורה, וא"כ כבר אין מציאות של האותיות שחקוקים בתוכו, ואז נאמר 'והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה' ויחד עם הרוח האותיות פורחות ג"כ באויר, זהו בחינת תלמיד חכם שמת, כמו שהגמ' מדמה את זה לספר תורה שנשרף כגילין שנשרפו, וצריך ששים רבוא ישראל שילוו

אותו מכח - "כנתנתה כך נטילתה", וה"נטילתה" שורשה בשבירת הלוחות, זה נקרא "נטילתה" שבמיתת תלמיד חכם ששורשו בשבירת הלוחות.

שתי האופנים של קיום האותיות לאחר מיתת האדם

אבל העומק שמתגלה כאן - הרי דוד המלך ביקש "אגורה באהלך עולמים" - שיאמרו דבר שמועה מפיו בעולם הזה ועי"כ שפתותיו דובבות בקבר, יש אופן שהאדם על מנת שהתורה שלו תתקיים הוא כותב ספרים ועי"כ האותיות נשארים חקוקים כאן בעולם, זה מדין תורה שבכתב אבל זה לא מדין 'כתבם על לוח ליבך'.

אבל האופן הנוסף שזה ה"אגורה באהלך עולמים" כאשר אומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה ששפתותיו דובבות בקבר, הוא ממשיך את המהלך של 'ודברת במ' גם בשעת מיתתו, זה העומק שאין בו מציאות של מיתה גמורה, שאין בו מציאות של שבירה, שבירה ומיתה מקבילים אהדדי, ולכן כמו שבלוחות יש מציאות של שבירה כך באדם יש מציאות של מיתה, וכמו שבלוחות בשעת שבירת הלוחות הד"ת הפכו להיות מע"ג כתב ל'בעל פה', כמו כן בשעה שהאדם מת, אם אין לו את המדרגה של 'אגורה באהלך עולמים' שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, א"כ ה"ודברת במ" שבו נסתלק, ואז מתקיים בו "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" שה-אָל חוזר בחזרה למקורו, לשורשו העליון.

אבל אם שפתותיו דובבות בקבר שמתקיים בו 'אגורה באהלך עולמים', א"כ אצלו "הרוח תשוב אל האלקים" זה לא אָל כפשוטו שהוא מתהפך מאָל לֵאָל - ללא וחוזר בחזרה לשורשו, אלא מתגלה האָל שבבחינת 'דירה בתחתונים' שזה ה'שפתותיו דובבות בקבר', מתגלה כח ה'אָל' של הדברי תורה שעדיין חקוקים בשפתי פיו, יש אצלו קיום של מציאות הדברי תורה שהם עדיין נמצאים בפיו.

והמהלך השלם א"כ, זה המצוה שנצטוינו שהאדם כותב לו ספר תורה מחד, שהדברים עדיין חקוקים בכתב, ונאמרים דברי שמועה מפיו בעולם הזה ומכח כך הם עדיין חקוקים בפיו ומתקיים אצלו ה'ודברת במ'.

דביקות האדם באָל ודביקותו ב'לא' - רצוא ושוב

ואז, לאיפה הוא הולך? - מאל-בם הוא הולך לגן-דס, הוא הולך לגן עדן, זה המהלך העמוק של האל-בם-גן שנעשה בו הסדר דתיקון כאשר ה'אל' מתגלה מצד נקודת שלימותו, ובעומק ברור הדבר שבבחינת "רצוא ושוב" - 'מטי ולא מטי' יש בזה שתי בחינות, מחד האדם דבק במהלכי ה'אָל' מלעילא לתתא, ומאידך הוא דבק ב'לא' ב'אָל', הוא דבק ב"ב, בהקף כמו שהוזכר בראשית הדברים והוא חוזר בחזרה למקורו, לשורשו.

המדרגה הזו התגלתה במתן תורה בלוחות ראשונות שעל כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתן כדברי הסוגיא בשבת והקב"ה הוריד טל תחיה והחיה אותם, כאן מונח מהלך שגם האָל וגם האָל וגם הלא מצטרפים יחד אהדדי כסדר של 'רצוא ושוב', זהו שלימות ההארה של מדרגת ה-אָל.

ומ"מ, אָל - אָל - לא זה שורש של צירופי אותיות במהלכי ה-אל-בם - גן - דם שהוזכר בדברי הגמ' שמכח כך נצטוונו ב'ודברת בם', ומכח כך נאמר "להנחיל אהבי יש", מכח כך נאמר בחינה של כ"ת - ת"כ שורש של תוך אופן של גילוי של 'בתוכם' ששם השראת השכינה.

כאשר מצרפים את שני המהלכים האלה גם יחד, מחד דבקים ב'אל"ף', בראשית, מאידך דבקים בנקודת האמצע, ודבקים בנקודת האחרית כמו שנתבאר בכל מהלכי הדברים, כאן מונח כל ההיקף של כל מציאות האָל.

דבקים במהלכי ה-אָל של ה'אל"ף' זה אָל-פ - אָל - פּה שזה המקום של ה'ודברת בם' שסדר האלב"ם הוא שאחרי האָל מתגלה ב'פ' - בפה ה'ודברת בם'.

זה שלימות הארת אלופו של עולם של 'אנכי ה' אלקיך'.

קול הלשון

073.295.1245 • 718.521.5231 2»4»12



צורת אדם



בלבבי משכן אבנה חלק
א-ט



סידרת "דע את"



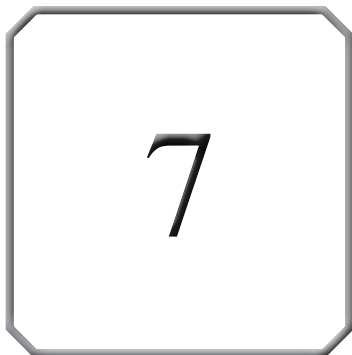
התבודדות



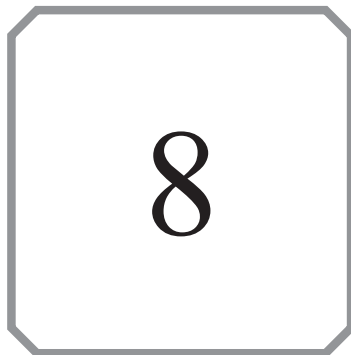
תפילה



ספרי קודש



דרשות



ארבע יסודות המידות



פרשת השבוע

10 < מועדי השנה 11 < תורה, גמרא ושולחן ערוך
12 < האנציקלופדיה בלבבי משכן אבנה

שיעורים בארה"ב אייר תשפ"ג

ומקיישים: כוכבית [*] סולמית [#] - 372319 [מספר שיעור] - סולמית [#]